

Posudek oponenta

Téma disertační práce: Vliv věku, pohlaví a pohybové aktivity na úroveň reakčních schopností dolních končetin u pubescentů

Autor: Mgr. Petr Brychta

Školitel: Doc. MUDr. Jan Heller CSc.

Konzultant specialista: Mgr. Vladimír Hojka Ph.D.

V předložené disertační práci autor řeší problém reakčně-rychlostních schopností dolních končetin pubescentů ve věku od 10 do 15 let na základě faktorů věku, pohlaví a pohybové aktivity. Práce je dále zaměřena na určení kalendářního věku, kdy dojde k nejvýraznějšímu poklesu disjunktivní reakčně-pohybové doby dolních končetin. Analýza výsledků časové aktivace pubescentů při zjišťování jednoduché, výběrové i disjunktivní reakčně-pohybové době dolních končetin zjišťované pomocí testu Fitro Agility Check je důležitým momentem, který práci významně obohacuje.

Disertační práce je členěna do osmi kapitol včetně seznamu literatury a příloh. Má celkový rozsah 139 stran, z toho 11 stran literatury a na dalších 4 stranách jsou 3 přílohy.

Posudek a připomínky rozdělím do dvou okruhů: První okruh se bude týkat teoretické části práce (kapitola 1-3), druhý okruh pak výzkumné části a závěrů (kapitola 4 – 7).

K teoretické části práce:

První tři kapitoly můžeme pokládat za „Teoretická východiska práce“. Jedná se o vysvětlení některých základních pojmů a literárního přehledu poznatků, které se vztahují k danému tématu. I když každý z dílčích problémů je relativně složitý, např. motorické schopnosti, období pubescence i stimulace rychlosti reakce pohybovou aktivitou domnívám se, že se s nimi autor až na drobné nedostatky dobře vyrovnal. Předpokládal jsem, že na závěr těchto tří kapitol autor sdělí ucelenou syntézu poznatků z této části práce a naznačí, proč a jakým směrem se bude ubírat ve výzkumném šetření. Autor však některé hlavní poznatky správně uvedl poznámkami při stanovení hypotéz. Kapitoly svoji strukturou i obsahem jsou zpracovány na erudované úrovni, což potvrzuje hluboký zájem autora o uvedenou problematiku. Autor dokazuje, že se uvedenými problémy dlouhodobě zabývá a že má přehled o rychlostních schopnostech a jejich diagnostice jako celku. Správně zdůrazňuje, že klíčem k objektivizaci procesu je období pubescence se všemi jeho vlivy včetně biologického a kalendářního věku, temperamentu a pozornosti.

Všechny tři kapitoly jsou podpořeny příklady celé řady výzkumných prací našich a zahraničních autorů. Text je vhodně doplněn přehlednými obrázky.

K výzkumné části a závěrům práce:

Podle mého názoru se autorovi podařilo skloubit současné poznání z literárních pramenů v kompaktní metodologická východiska pro vymezení empirického výzkumu, jeho cíle, výzkumných otázek i hypotéz. Ty jsou konkrétně formulovány společně s diagnostickými metodami, vlastním šetřením a šetřením záměrného souborů v kapitolách 4 - 7.

Cíle, výzkumné otázky a hypotézy práce jsou dobře formulovány. Poměrně značnou pozornost věnoval doktorand popisu subkapitole Metody výzkumu. Považuji zvláště za důležité vyzvednout organizaci celého šetření včetně popisu měřících přístrojů a jednotlivých testů. Kapitola je zpracována velmi fundovaně.

Meritorní částí práce je kapitola 5 „Výsledky“. Vysoký počet dat autor uspořádal do 27 tabulek a 22 obrázků. Pokud jde o vlastní výsledky ty z velké části korespondují s dosavadními poznatky, výjimečně se pak liší. Použité parametrické statistické metody jsou použity správně a z vypočítaných hodnot lze odpovědět na výzkumné otázky i na stanovené hypotézy.

Shodně jako je zpracována kapitola „Výsledky“ má i odpovídající úroveň kapitola 6 „Diskuse“. Interpretace výsledků a návazná diskuse z aspektu literárních poznatků k dílčím okruhům problémů je provedena dobře.

V kapitole 7 Závěr postrádám odpověď na stanovené jednotlivé cíle, výzkumné otázky i vytýčené hypotézy. Pravdou je, že autor v diskusi např. na s. 112 naznačuje „potvrzení teze o výraznějším i významnějším (viz koeficienty R^2) zkracování disjunktivní reakční doby s přibývajícím věkem v období 10. - 15. roku ve srovnání s reakční dobou výběrovou i jednoduchou“, ale odkaz na konkrétní hypotézu neuvádí. Podobně je tomu i v „Závěru“. Domnívám se dokonce, že o větě „Výsledky potvrdily, že pohybová aktivita má pozitivní vliv na jednoduchou reakční rychlost, výběrovou reakční rychlost i disjunktivní reakčně- pohybovou rychlost dolních končetin ve všech věkových kategoriích v období od 10 do 15 let“ vzhledem k výsledkům uvedeným v Tab. 26, s. 104 lze pochybovat.

Seznam použité a citované literatury přesvědčuje o poměrně značné šíři řešeného problému. Formální zpracování disertace je na úrovni běžného standardu kromě „Závěru“. V seznamu literatury na s. 129 je uveden autor Kohoutek, R. (2002), taktéž v textu na s. 40 a 54, na s. 52 (Kohoutek a kol., 2002). Při číslování kapitol mezi čísly je tečka (2.1), za číslem poslední úrovně tečka není.

Připomínky a dotazy ke kapitolám 1 - 3:

1. Proč v subkapitole 1.2 Struktura motorických schopností je zařazena charakteristika motorické dovednosti (s. 15)?
2. V úvodní části je uveden přehled symbolů a zkratk, ale první zkratka, na kterou čtenář narazí, tam uvedena není – „FT vláken“ (s. 15).
3. Zařazení „Hbitosti“ s. 17, Obr. 3., se již v klasifikaci „Rychlost akční (realizační, motorická)“ s. 18 - 20 nevyskytuje.
4. Na s. 38 se objevuje pojem obratnostní schopnosti, která se na s. 13 rovněž nevyskytuje.
5. Na s. 51 je klasifikace koordinační schopnosti včetně schopnosti rychlostně - koordinační, rozpor s Obr. 1, s. 13 „Hierarchické uspořádání motorických schopností (upraveno z Měkota, 2000)“.
6. Je rozdíl v rychlosti reakční s. 17 a reakční schopnosti s. 20?

Připomínky a dotazy ke kapitolám 4 - 7:

1. Autor rozdělil děti podle věku přesně na dvě desetinná místa s. 57, v metodice není stanoveno k jakému datu.
2. Na s. 58, 59, 71, 117, 118 je někdy uveden dotazník, někdy anketa.
3. Je možno pokládat za synonyma v této práci pojmy komplexní reakční rychlost (s. 65) a disjunktivní reakčně-pohybové doba (s. 113)?
4. Jak byla vypočítána hodnota 11,6 let v případě disjunktivní reakčně-pohybové doby u chlapců? (s.120 - interakci mezi věkem a pohlavím).
5. Jaký je hlavní nový poznatek z uvedeného šetření autora?

Předložená disertační práce přes některé drobné nedostatky, které uvádím, svědčí o tom, že autor prokázal způsobilost k samostatné tvůrčí vědecké práci. Prokázal, že má široký teoretický přehled v předmětné literatuře, že ovládá vědecké metody a dokáže je vhodně používat, že umí statisticky zpracovat a interpretovat velké množství dat. Důkazem seriózního zájmu o řešení této aktuální tematiky je i zaměření jeho publikační činnosti.

Vzhledem k tomu, že oponovaná práce vyhovuje požadavkům kladeným na doktorskou disertaci, navrhuji v případě úspěšné obhajoby, aby byl Mgr. Petru Brychtovi udělen titul PhD. v oboru kinantropologie.

